

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

POMIDOROWA czy KRUPNIK?

Marcelina Jarnuszkiewicz

Chyba każdy miłośnik polskiego kina na hasło POMIDOROWA przywołał cytata z „Pitbulla”: „A co ja jestem zupa pomidorowa, żeby mnie (...) wszyscy lubili?”. Fakt faktem, że trudno znaleźć kogoś, kto nie lubi POMIDOROWEJ...

Nazwy zup w polszczyźnie najczęściej mają postać przymiotników: pomidorowa, ogórkowa, jarzynowa, fasolowa, kalafiorowa... Niekiedy jednak są rzeczownikami, jak np. rosół lub krupnik.

KRUPNIK to zupa z krup, a krupy to nic innego jak kasza. Rzeczownik KRUPA to prasłowo, od najdawniejszych czasów oznaczające „atom słowiańskiego jądła”, czyli pokruszone ziarno zboża, oczyszczone, oddzielone od plew, ziarno kaszy, podstawowego pożywienia Słowian od zarania dziejów. Rzeczownik KRUPA zawiera w sobie praindoeuropejski pierwiastek *krou- / *kru- niosący znaczenie ‘kruszyć, rozbijać, uderzać, łamać, obtłupywać’. KRUPAMI nazywano i ziarna kaszy, i samą kaszę, i każdą potrawę, której główny składnik stanowiła kasza. Również na grad albo marznący deszcz, albo zmarznięty, zlodowaciały śnieg, przybierający postać lodowych kruszynek, mówiono KRUPY.

Nazwa KRUPNIK funkcjonowała niegdyś obocznie z formą KRUPY: oba słowa nazywały polewkę z kaszy, ale z czasem KRUPNIK stał się tą „lepszą zupą”. Zaczął być przygotowywany na wywarze z mięsa, które samo stanowiło jego istotny składnik, dodano do niego ziemniaki i inne warzywa, stopniowo pojawiające się nie tylko na pańskich stołach, lecz także pod strzechą. Wydawać by się mogło, że taki KRUPNIK to jedna z naszych najstarszych zup, a jednak wcale tak nie jest. W takiej postaci, w jakiej znamy go obecnie, zaczął być jadany dopiero w drugiej połowie XVIII w., a jego nazwa pierwszy raz została odnotowana dopiero w 1806 r. w słowniku Bandtkiego.

O innym KRUPNIKU, takim bardziej procentowym, opowiemy Wam następnym razem. Zaglądajcie do nas! :)